

Tubli õpilane ületab oma õpetaja mitmekordselt

Intervjuu õpetaja Seoriin Jõgisega

Küsitles **Andra Kütt-Leedis**

Märtsis toimus taas vabariiklik emakeele-olümpiaad, kus vanimas vanuseastmes saavutas esimese koha Gustav Adolfi Gümnaasiumi õpilane Eva-Lota Puusepp. Tema õpetaja Seoriin Jõgise juhendamisel on olümpiaadile jõudnud palju koolinoori. Kohates olümpiaadil ka oma kunagist eesti keele õpetajat, oli väga tore mõelda järjepidevusele juhendamisel ja tänada paljusid õpetajaid keelehuvi ärgitamise eest. Uurisin Seoriin Jõgiselt, kuidas õpetaja noori olümpiaadile viib ning mis on tema jaoks õpetajatöös oluline.

• Kuidas jõudsite õpetajatöö juurde?

Olen pere üksiklaps ja mul tuli päris palju üksi kodus olla. Ma mängisin kooli ning õppisin kõiki jutustavaid aineid kõva häälega n-õ oma õpilastele jutustades, selgitades. Ma ei ole kunagi üheski teises ametis end ette kujutanud, elu on mu valikut ikka ja jälle ühel või teisel moel kinnitanud. See on olnud teadlik ning järjekindel töö, mingeid imesid ega suuri juhuseid siit otsida ei tasu. Üpris kriitiliselt mõeldes tuli mul ju ometi ka aru saada, milleks mul oskusi ja pisut enam võimeid on.

- **Kes olid teie innustajad ja eeskujud ülikooli ajal?**

Ma alustaksin märksa kaugemalt. Lilleküla Gümnaasiumis, mille olen lõpetanud, oli meie eesti keele õpetajaks Nikolai Remmel, kunagine Tallinna 10. Keskkooli, Nõmme Gümnaasiumi õpetaja ning direktor. Tema tundides 6. klassis avastasin äkki, et keeles on seosed, et see on süsteem ning väga loogiline. Kui õpilane hakkab nägema seoseid, on tal kuldvõtmeke, saladuste laegas avaneb. Kui lihtsalt õppida, tuupida, ei jõua kunagi süvakihtide tunnetamiseni. Tallinna Ülikoolist jääb austav kummardus Toomas Liivile, tema õpetas mõistma kirjandust ja selle kaudu ka inimest.

- **Olete öelnud, et õnn on märgata andekat ja huvitatud õpilast. Kuidas tunnete ära selle terase õpilase, kes võiks olümpiaadil silma paista?**

Hea õpilane küsib juurde – järelikult mõtleb kaasa. Tema head või ka väga head tulemused on püsivalt kõrgel tasemel ning neis peegeldub nn lihtsalt äraõppimise või pelga arusaamise kõrval veel mingi loogika, oma lähenemisviis, terviklik seoste tunnetus. Ka tagasihoidliku loomuga õpilases on peidus soov end proovile panna ja kui sa õpetajana seda märkad ning toetad, siis ongi õnn mõlema õuel. Tubli õpilane ületab oma õpetaja mitmekordselt, see on edasi viiv jõud.

- **Kui suures osas sõltub olümpiaadiedu õpilase enda loomuosasest huvist ja kui palju saab õpetaja sellele kaasa aidata?**

Õpetaja ei saa olla anuma täitja, küll aga võib olla leegi läitja. Innukas ja teadlik noor otsib ja leiab ise ka igasuguseid konkursse, kus ta osaleda soovib, kuid olümpiaadidega on nii, et mõnes koolis on selline sisemine võistlusvaim ja tahe, popp on osaleda olümpiaadidel ja äge on olla oma valdkonnas tegija. Nii julgeksin iseloomustada Gustav Adolfi Gümnaasiumi noori ning ka tänavust emakeeleolümpiaadi võitjat Eva-Lota Puuseppa.

Lisatunde ettevalmistuseks ei ole, vahel saab soovitada mõnda teost, anda aega oma ainetunnist, et õpilane töötab raamatukogus vm.

Mingeid erilisi töömeetodeid ei rakenda, oma roll on juhusel, et õpetajal on vahva õpilane ja sa oled talle nõuandjaks, kuid tööd teeb ikka õpilane ise.

- **Tänavuse olümpiaadi teema „500 aastat eestikeelset kirjasõna“ oli ajendatud eesti raamatu aastast. Milline on teie hinnangul lugemise roll õpilase keelekasutuse kujunemisel?**

Lugemise roll on suur: ühiselt loetu pakub kõneainet, mõttetööd ja harib inimest. Meil on vähe aega, et rääkida loetud teemad sügavuti mõistetavaks, kirjandustegelased inimesena õpilasele arusaadavaks, isegi lähedaseks, aga me ikka püüame. Hiljuti sain sellele kinnituse, et inimene mõistab elu ja ennastki ikka lugude kaudu. Olime lõpetamas Karl Ristikivi „Hingede ööd“, kui üks abiturient tunnistas, et teos puudutas teda väga, ta palus, et ma kindlasti suunaks õpilasi seda raamatut edaspidigi lugema.

Suure lugemusega õpilase keelekasutus on rikkalik, sõnastus ja lausistus loogiline.

Ma ei ole muutuste vastu, ellujäämine on alati seotud kohanemisega, aga alistuda ei tohiks. Praegu ei ole eestlases erilist võitlusvaimu hoida oma keelt.

- **Kas mõni teie õpilane on asunud ise hiljem keele või kirjanduse teele?**

Eesti keele õpetajana olen reaalselt 37 aastat olnud klassi ees oma tööd tegemas. Ei saa kinnitada, et mina olen kellegi tuleviku osas olnud mõjutajaks, aga neid, kes on keeleteaduses, kirjanduses või ajakirjanduses oma kutsumuse leidnud, on minu õpilaste hulgas olnud. Kindlasti ei tea ma kõigi õpingutest ega tööst. Püüan ajateljel liikudes olla täpne, alustades kunagisest Lasnamäel tegutsenud Tallinna 62. Keskkoolist, hilisemast Lasnamäe Üldgümnaasiumist. Anneli Kõvamees on eesti kirjandust uurinud, sellest kirjutanud, esinenud väarikatel konverentsidel; Karoliina Kagovere, õppinud Tartu Ülikoolis rahvaluulet, on ise kirjutanud ja tegeleb tõlketöödega; Tallinna 21. Koolist Brita Kaasik on Tallinna Ülikoolis õppinud taani keelt ja keeleteoimetamist. Airika Harrik kirjutas ning avaldas juba gümnaasiumi päevil ulmelise noorteromaani „Iseenda laps“, lõpetas *cum laude* TÜ etnoloogia ja folkloristika. Julgen lisada ka Juhan Kilumetsa, kes oli väga ladusa keelekasutuse ning vaheda mõtlemisega – teda on rõõm kuulata nii raadios kui ka telekraanil. Neid on veelgi, aga ma ei usu, et minust nende valikud sündisid, kuid teatavat keeleandekust, töövõimet, huvi on neis kõigis olnud teistest õpilastest enam.

Olen kaksikümmend neli aastat õpetanud eesti keelt ja kirjandust ka Tallinna Vanalinna Täiskasvanute Gümnaasiumis, seal on sirgunud Andra Teede, kes on kirjutanud luulet, kirjanduskriitikat, näidendeid jpm; Elisabeth Arder tegeleb tõlkimisega.

Ma ei tea küll oma õpilastest kedagi, kes oleks otseselt eesti keele või kirjanduse õpetajaks õppinud – lootus jääb.

- **Kas meenub mõni eriline hetk või lugu, mis on õpetaja teekonnal teile sügava jälje jätnud?**

Õpetaja töö ongi üks kordumatute hetkede jada, iga tund on esietendus omal moel. Vahel sa ootad ja loodad, aga elul on sinuga oma plaan. Kõige suurem üllatus oli, kui ma Sisekaitseakadeemias olin kümmekond aastat juba muukeelseid noori õpetanud ja õppematerjalide puudumisel ise venekeelsetele päästeeriala noortele töövihiku koostanud. Eesti tuletõrje 90. aastapäeva kontsert-aktusel Estonias tunnustas tehtut president Toomas Hendrik Ilves – see oli väga ootamatu. Kaksikümmend aastat Sisekaitseakadeemias oli sisukas aeg.

On ka halbu hetki olnud, kui harimatu juht sisemises võimuheidluses näitab, mida ta suudab...

Tegelikult arvan, et töö on inimese truu kaaslane: ei reeda kunagi, kiidab pühendumuse eest alati.

- **Kuidas näete eesti keele õpetamise tulevikku? Kas midagi peaks muutma?**

Olen alalhoidlik ja näen ikka inimest õpetamas inimesi. Infotehnoloogia peaks võimaldama uut ja kasulikku rakendada kiiresti ja muretult, et tühine ei rööviks kvaliteetaega, mille õpetaja, inimene saaks pühendada teisele inimesele, õpilasele. Praegu tundub, et paljud nn uuendused, järeleandmised jõuavad õpetajateni hilinemisega. Ammugi on näiteks Sõnaveebis mingid vormimuutused jmt kättesaadav, aga õpetaja, kes klassi ees, kirjastus, kes annab välja õppematerjali, on kuidagi hiljaks jäänud. Ikka tundub, et tehnoloogia viib meid inimesena üksteisest kaugemale.

Ma ei ole nõus, et me enam üldse õpikuid ei vajaks, et iga õpetaja koostab ja kohandab ise oma õpilastele vajaliku. Hea õpetaja teeb seda alati nagunii, aga mingid ühtlusunormid, hea tava, intelligentne süsteem aitaks turvalisust hoida. Kui kõik on lubatud ja igaüks teeb oma äranägemise

järgi, siis on õpetajakoolitus ning kummalised meistriklässid kuskil kutsestandardi komisjonis naeruväärsed.

Varem oli piinlik neil, kes eksisid keelereeglites, praegu tunnevad piinlikkust need, kes kehva keelekasutuse üle nurisevad: saad ju mõttest aru, ära näri ega nori.

Olen inimese ja sõna usku – räägin ja kirjutan, kuulan ja vastan – järelilikult ka vastutan.

OK